

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

DE GROENEN

VERKIEZINGSPROGRAMMA

Hein Westerouwen van Meeteren
bedrijfsadviseur
lijsttrekker De Groenen

'Bijna alle partijen hebben wel wat groens in hun programma. Dat is verheugend. Ik twijfel echter aan de bereidheid van de zittende partijen om die groene geluiden consequent en doelgericht om te zetten in wetgeving en beleid. In het parlement moet

EEN VITALE SAMIENLEVING

DE GROENEN - Tweede Kamerverkiezingen mei 1994

gaan werken. Omdat we zien en voelen dat door onze consumptie-verslaving de natuur en onze gezondheid te veel te lijden hebben.

We kunnen dus kiezen opnieuw vitaal te worden, met z'n allen. We kunnen bewust ervoor kiezen de onnodige consumptie, de verspilling en de vervuiling meetbaar te verminderen. We staan voor de kolossale uitdaging ons leven op een acceptabel welvaartspeil te houden, zonder honger, armoede of sociale aftakeling, en tegelijkertijd onze ongezonde vetlaag eraf te krijgen. We hebben onze vitaliteit zelf in de hand, als we maar het lef hebben een keuze te maken, als we onze weerstand tegen verandering maar durven te overwinnen. Politiek gezien is er maar één remedie:

het roer moet om, de zojuist beschreven keuze moet gemaakt worden in de landspolitiek, in het parlement. Alle milieubewuste, 'groene' en natuurbeschermende krachten moeten gebundeld worden en gericht op een drastische omslag in het beleid en in de wetgeving. Hiervoor maken De Groenen zich sterk en hiervoor vragen we uw steun als kiezer.

ECOLOGISCHE POLITIEK

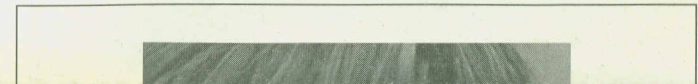
In deze politieke stellingname gaan wij voorbij de traditionele grenzen van links en rechts. Dit soort begrippen zegt ons niet zoveel meer. Wat is links? Wat is rechts? 'Linkse' politici zijn in staat autoritaire dictaturen en ecologisch rampzalige productieprocessen in het leven te roepen (zie voormalig Oost-Europa) en 'rechtse' politici hebben de neiging de eigen vieselijke belangen belangrijker te vinden dan het algemene belang (zie Italië). 'Links' en 'rechts' hebben wat ons betreft hun oorspronkelijke betekenis verloren. De mensen die lid worden van De Groenen, en zich inzetten voor groene zetels in het parlement, voelen dit glashelder aan. Hun boodschap is duidelijk: *maak de keus*, doorbreek de oude politieke scheidslijnen en ga als samenleving een nieuwe periode binnen. Een periode die zal draaien om dat ene, uiterst actuele en energieke begrip: *ecologie*.

Ecologie is meer dan een wetenschappelijke leer. Het is een manier van kii-

ACUPUNCTUUR

In mei 1994 zijn Tweede-Kamerverkiezingen. Wij Groenen doen daaraan mee. Vanuit een kleine maar dappere fractie willen we het bestuur en de wetgeving in dit land gaan prikkelen in ecologische richting. Niet door ons agressief af te zetten tegen anderen. Niet door een anti-alles-partij te zijn. Integendeel, we willen dit bereiken door het milieubewustzijn en de ecologische bevoegenheid van ons zelf en de andere partijen te bundelen. We willen een groen platform in het leven roepen, waarin alle milieubewuste parlementariërs met elkaar overleggen en samenwerken. Op zo'n manier kunnen De Groenen het ecologische geweten van het parlement worden, zonder te vervallen in de bekende en vermoeiende partijpolitieke spelletjes die thans gespeeld worden.

De Groenen willen slechts prikkelen. Wij hebben niet de pretentie vanuit een onaantastbare machtspositie beleid te gaan opleggen aan anderen. Zoals een Chinese masseur slechts in een paar plekken van het lichaam prikt en drukt, waarop het geheel in beweging komt, zo willen wij met ons programma op een paar plekken van het maatschappelijke proces prikkelingen en druk aanbrengen. Daarom noemen we ons programma: 'prikkel-puntenprogramma'. Onze prikkelpunten zijn de naaldjes van de liefdevolle acupuncturist. Niet de 'speerpunten' van een bloeddorstige krijger. We hopen dat we van de kiezers de ruimte krijgen onze Chinese politieke massage in te zetten. De maatschappij zal erdoor in beweging kunnen komen. In de richting van duurzaamheid en menselijk geluk. Want daar draait het tenslotte om.

daarom één partij zitten die de ecologie ondubbelzinnig tot het centrum van haar programma heeft gemaakt. Die ene partij zijn wij. Een jonge, vitale partij met onconventionele opvattingen en oerdemocratisch van karakter. Wij vragen uw stem. Want met die stem stelt u ons in staat om op te komen voor andere dan louter economische waarden. Geef bij de komende verkiezingen in mei de natuur ook een stem en stem De Groenen.'

02028357

EEN VITALE SAMENLEVING

We hebben de keus. We kunnen kiezen voor een vitale samenleving die respect voor de natuur heeft en menselijke vrijheid laat bloeien, of voor een samenleving die zichzelf volgevreten, bevuild en vergiftigd te gronde richt. De keus moet snel worden gemaakt en is doorslaggevend voor het leven van de volgende eeuw. Het is een keus die we maken voor de jongeren van nu, die moeten leven in de wereld van straks.

Als weldenkende mensen voelen we ons monter bij de aanblik van ongeschonden natuur. We kunnen opademen en ons verwonderen over de schoonheid en de bonte veelvormigheid van de schepping. We voelen ons echter beroerd worden bij beelden van stervende vogels op met olie besmeurde stranden, of bij het besef dat bossen - in de tropen, maar ook in eigen land - worden opgeofferd aan gewinzucht en de hieruit voortvloeiende vernietigingsdrang. Wanneer bovendien de laatste stukjes ongerepte aarde worden volgezet met kantoorkolossen, fabrieken of hotels, om bijvoorbeeld het massatoerisme te bevorderen of een economische bliksem-groei te bewerkstelligen, dan voelen we machteloze woede ontstaan. We willen zo graag leven in een schone, gezonde wereld, maar die wereld wordt bedreigd door bergen afval en mest, door tonnen giftige stoffen en door een vervuilde atmosfeer. Het leeuwedeel van al die verontreiniging wordt nog steeds de wereld ingeslingerd door rijke westerse landen, waarvan wij zelf deel uitmaken. Een ander deel is het restprodukt van de opkomende economieën in het Verre Oosten.

We zijn in het Westen in een collectieve gekte aangeland en we moeten weer met de benen op de grond komen. We moeten onze samenleving grondig gaan repareren voordat we met z'n allen stikken in onze eigen troep en voordat we het leven op de aardbol meesleuren in onze eigen aftakeling.

DIET

De gekte heet ongebreidelde welvaart en lijkt op een verslaving. De consumptieverslaving. We omgeven ons zelf met steeds meer luxe, consumptieartikelen en apparaten, zonder na te gaan wat we nou écht belangrijk vinden in het leven en wat we nou écht nodig hebben. Elke verslaafde kan echter tot zijn zinnen komen. Hij kan een keuze maken. Zien en voelen dat zijn lichaam er niet meer tegen kan. En besluiten om op dieet te gaan. Net als hij kunnen we allemaal wakker worden en zowel economisch als maatschappelijk het overtollige vet - of liever: de overtollige consumptie- eraf

ken naar de wereld, een maatschappelijke visie die als leidraad kan dienen voor politiek handelen. We zijn ons ervan bewust geworden dat ook de mens en de menselijke samenleving gebonden zijn aan de wetmatigheden van de natuur. We zijn ons vragen gaan stellen als: welke invloed heeft de mens op zijn natuurlijke omgeving? Verstoort de mens de natuurlijke processen, en daardoor de loop van de evolutie? Hoe ernstig is die verstoring? De antwoorden op die vragen zijn inmiddels bekend, en ze geven aan de ecologische levensbeschouwing een krachtige politieke lading. Ecologie betekent aan het eind van de twintigste eeuw: scherp milieubewustzijn en doelgerichte milieupolitiek. Bereid zijn in te zien dat onze natuurlijke omgeving grenzen stelt aan ons economisch handelen. Grenzen stelt aan de groei, zowel van produktie en consumptie als van de bevolking. Grenzen stelt aan onze schijnbaar ontembare drift de natuur te overheersen en te exploiteren.

APPEL

De Groenen willen als politieke partij snel aan het werk gaan. We willen doelgericht, vol goede moed en creatief naar wegen zoeken om de noodzakelijke ombuiging naderbij te brengen. We willen hierin ondubbelzinnig zijn. *De ecologie staat centraal.* We richten een appel aan alle mensen die dezelfde keuze willen maken: jongeren die zich niet meer thuis voelen in een links of rechts kamp, werkende of werkloze mensen die zich zorgen maken om de toekomst, ouderen die inzien dat hun stem van doorslaggevend belang kan zijn. Mannen en vrouwen, middenstanders, boeren en industriëlen, iedereen die van de natuur houdt en bereid is mee te werken aan een duurzame samenleving roepen we op om met ons die keuze voor duurzaamheid te maken. Niet omdat 'groen' de laatste jaren in de mode is en niet omdat we met onze partij een deuntje willen mee blazen met een leuk verhaal over ecologie. We vragen die steun omdat we twaalf jaar geleden de eerste partij in Nederland waren die consequent het milieu centraal stelde en de (toen) onpopulaire boodschap van economische afslanking brachten. We vragen die steun omdat we hebben standgehouden, tegen alles in. Bij ons staan de natuur en het milieu werkelijk op de eerste plaats en ze zullen daar blijven staan.

SAMENHANG

Maar uiteraard staren we ons niet blind op het thema milieu. We zien de samenhang tussen verschillende onderdelen van de samenleving. We zien de samenhang tussen een groeiende werkloosheid en een belastingstelsel dat te zwaar drukt op de arbeid. We zien de samenhang tussen onbeheersbare bevolkingsgroei en aantasting van ecologische evenwichten. We zien de samenhang tussen economische expansie en vernietiging van de natuur. Tussen een opgezweept Westers consumptiepatroon en de ontworteling in diverse landen in Afrika, Azië en Latijns Amerika. Tussen de corrumpering van onze maatschappelijke elites en de toenemende criminaliteit op straat. De Groenen zien de samenleving als een sociaal-ecologisch netwerk, als een vlechtwerk van relaties. Daarom kun je niet op één beleidsterrein actief zijn en het andere verwaarlozen. Als je samenhang ziet, dan pak je de zaak integraal aan.

Christy Duijvelaar

22 jaar

4e jaars studente milieuhygiëne

*Ik kies voor kleur in de politiek,
ik kies voor de toekomst,
ik kies voor nieuw, fris en eerlijk
en daarom treft u mij bij De Groenen aan*

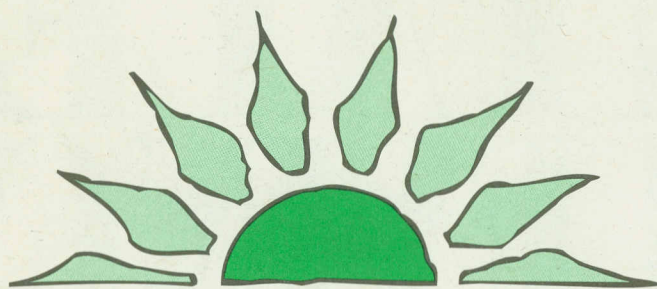
BIBLIOTHEEK RU GRONINGEN

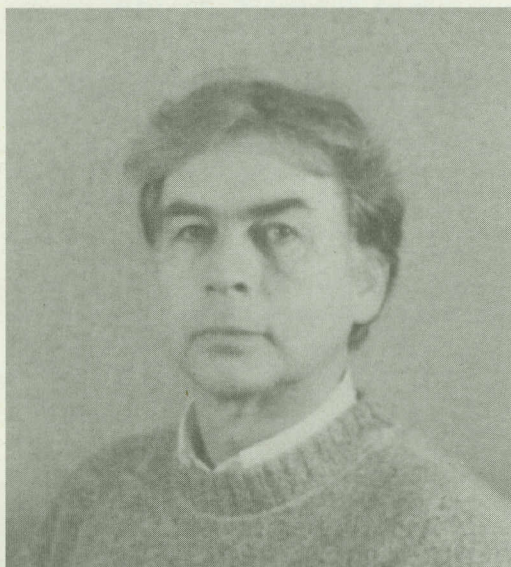
2300 8465

STEM GROEN

DE GROENEN

Marten Bierman,
planoloog,
nummer drie op de lijst:

'Per vierkante kilometer is ons land het volst en vuilst ter wereld. Dat overleven we alleen als we milieu tot maat aller dingen maken. Met creatieve groene politiek zullen we bewijzen dat het leven er voor de meesten alleen maar leuker op kan worden. En zo geven we onze kinderen en kleinkinderen ook nog eens hun toekomst terug. Daarom: laat ons liever leven...'

3 HOOFD 3 PRINCIPES

Een *tiental* principes staat bij ons Groenen centraal. Die *Groene Tien* leest u elders in deze brochure.

De belangrijkste drie zijn:

ECOLOGISCHE SOLIDARITEIT

Omdat het leven op aarde bestaat uit ketens van onderlinge afhankelijkheid, voelen we ons verbonden met ál het leven op aarde. We nemen daarom verantwoordelijkheid voor het leven hier, maar ook elders op de planeet. We willen het beschermen tegen de bedreiging die voortkomt uit onze manier van leven hier in het Westen. Als bijvoorbeeld de regenwouden in Brazilië, en de Indianen die erin leven, bedreigd worden door onze import van hardhout en onze eigen trek in hamburgers (vleesimport en import van diervoeder), dan moeten we iets anders verzinnen in de bouw, in onze veeteelt of in de fast-food-keukens. Ecologie gaat immers over landsgrenzen heen.

BALANS TUSSEN ECONOMIE EN ECOLOGIE

De economische expansie is eenzijdig doorgeslagen, ten koste van andere waarden als onge-repte natuur, cultuur en menselijke verbondenheid. De ecologie moet de economie gaan sturen. Profeten van het ongebreidelde economische groeimodel zullen tot de orde moeten worden geroepen, omdat ze in feite de ecologische aftakeling propageren.

MATERIE IS NIET ALLES

Groenen hechten aan waarden die verder reiken dan materieel bezit en zintuiglijk amusement. Het leven kan leuk en zinvol zijn, zelfs als je materieel een stapje achteruit moet doen. Met name geldt dit voor de luxe-huishoudens en de hogere inkomens. Een paar vliegvakanties per jaar, meerdere auto's voor de deur en elke dag vlees zijn niet nodig voor een plezierig leven op aarde. De mooiste dingen van het leven kosten niets en zijn ecologisch verantwoord: de liefde, de medemenselijkheid, het genieten van de natuur, van elkaar en van een gezond lichaam.

PRIKKELPUNTENPROGRAMMA

HERSTEL VAN NATUUR EN MILIEU

Alle krachten in de politiek moeten gebundeld worden om een verdere aantasting van onze natuurlijke leefomgeving te stoppen. Schade die al is toegebracht moet hersteld worden, door een doelgericht, wettelijk vastgesteld herstelprogramma van met name grond en water. Milieueffingen worden hiertoe aangewend. Bedrijven, organisaties of particulieren die zich bezondigen aan milieucriminaliteit worden vervolgd en bestraft. Hiertoe wordt een Milieu Inlichtingen en Opsporings Dienst (MIOD) ingesteld, die analoog aan de FIOD opereert. Bedrijven worden bovendien gestimuleerd, en zo nodig wettelijk verplicht, een werkend Bedrijfsintern Milieuzorg Systeem in te voeren. Deze invoering kan vervoegd fiscaal worden afgeschreven. EZ kan het Midden- en Kleinbedrijf hierbij subsidies verlenen. Uitstootgegevens en andere gegevens over de aantasting van de leefomgeving moeten door elk bedrijf aan het eind van elk boekjaar openbaar worden gemaakt. Bedrijven verplichten zich de noodzakelijke verpakkingen van hun producten of de restproducten terug te nemen en te verwerken. Een deel van deze kosten mag doorberekend worden in de marktprijzen.

Vanuit de milieubeweging (met name de Stichting Natuur en Milieu) is op dit gebied een aantal aanbevelingen aan de politiek gedaan. De Groenen nemen die graag over en willen ze uitdragen en operationeel maken in het parlement. De volgende punten springen daarbij in het oog:

- * Er worden minder afvalverbrandingsovens gebouwd dan nu zijn gepland. Het voorkomen van afval wordt gestimuleerd, onder andere door aanpassing van productieprocessen, door verplichte, op preventie gerichte milieufactieprogramma's en door aanzienlijke verhoging van de storttarieven.
- * Ook afgedankte producten dienen door de fabrikanten of de importeurs te worden teruggenomen.
- * Op de productie en het gebruik van zeer milieuschadelijke stoffen en producten, zoals bepaalde toepassing van chloor en cadmium, komt een verbod.
- * De woning- en utiliteitsbouw moet milieuvriendelijk en energie-zuinig worden. Materiaaleisen en bouwvoorschriften worden daartoe aangepast, evenals de financieringsregelingen voor sociale woningbouw, scholenbouw en dergelijke.
- * Nederland ziet af van de toepassing van kernenergie voor elektriciteitsopwekking. Ook het dure onderzoek wordt gestaakt. Het vrijkomende geld wordt gebruikt voor onderzoek naar de toepassing van energie-zuinige technieken en duurzame energiebronnen. De kerncentrales in Borssele en Dodewaard gaan dicht. Van boringen in Waddenzee en IJsselmeer wordt definitief afgezien.
- * Milieumaatregelen mogen niet worden uitgesteld of versoepeld omdat zij sociaaleconomische gevolgen hebben. Als deze gevolgen onacceptabel ernstig zijn, nemen de ministeries van VROM, EZ en SZW gezamenlijk op zich de desbetreffende bedrijfstakken op verantwoorde wijze steun te bieden of te saneren.

MEER BOEREN IN NEDERLAND

Landbouw moet in de directe toekomst een voorname plaats gaan innemen in een duurzame samenleving. Landbouw is een wezenlijk en praktisch raakgebied tussen mens, natuur, milieuzorg, gezondheid en de

vervulling van basisbehoeften. De grondslagen en de praktijk van Groene politiek komen hier bij elkaar. Een landbouw zonder bestrijdingsmiddelen, zonder intensieve veehouderij (bio-industrie) en energie-kostbare productie heeft al gauw meer arbeidskrachten nodig en werkt dus mee aan de bestrijding van onvrijwillige werkloosheid in de agrarische sector. In dit kader willen De Groenen meer (deeltijd)boeren. Werkgelegenheidsplannen moeten hierop worden afgestemd.

De Groenen zijn voorstander van een natuurbeleidsplan, waarin een synthese gevonden wordt tussen natuur en landbouw. In 2010 moet 200.000 hectare nieuwe natuur worden gerealiseerd. Het landelijk gebied met zijn natuur- en cultuurwaarden wordt effectief en met inschakeling van landbouwers beschermd.

De toepassing van ecologisch verantwoorde, 'biologische' landbouwmethoden kan leiden tot uitbreiding van het areaal aan terreinen met een hoge natuurwaarde. De Groenen willen dat 'biologische landbouw' op den duur de normale landbouw wordt, zoals die dat eeuwen geweest is en zoals die op moderne manier in praktijk gebracht alleen toekomst heeft. De Groenen steunen de pioniers: de producenten, distributeurs en consumenten van biologisch voedsel. En we willen politieke maatregelen voor de conventionele landbouw, opdat die zo snel mogelijk kan omschakelen op extensivering en ecologisering van de productie. Eerst moeten boeren en tuinders - en hun onbetaald (althans: wanneer het basisinkomen nog niet is ingevoerd) meewerkende vrouwen en kinderen - daarvoor de kostendeckende prijs gegarandeerd krijgen. Zo kunnen ze overleven en kunnen met hen ecologische productie-afspraken worden gemaakt. Hiervoor zijn veel minder regels en controles nodig dan voor de heersende onregelbare en oncontroleerbare landbouw. Voor de houtvoorziening komt landbouwgrond in Nederland ter beschikking.

De landbouw wordt minder gericht op dierlijke productie. Vlees zal duurder moeten worden vanwege de grote indirecte schade die de productie veroorzaakt. Er komt een heffing op veevoer-importen - de 'veeco-tax'.

Tropisch hardhout komt ons land alleen binnen als het duurzaam geproduceerd is.

De Groenen sluiten zich aan bij het EG-landbouwprogramma van de Groene fractie in het Europees Parlement. We willen dat de EG de opkoop, verwerking en opslag van overschotten stopt en dat deze niet langer, met subsidies aan de exportfirma's, op de wereldmarkt worden gedumpt. In plaats daarvan - en met behulp van de begrotingsgeld die zo worden bespaard - krijgen boeren voor basishoeveelheden product, die ecologisch worden geteeld, een gegarandeerde kostendeckende prijs. De ecologische productie-condities leiden ertoe dat er geen overschotten meer worden geproduceerd. De EG zal voedselimporteurs blijven, de grenzen blijven open, maar er worden buitengrensprijzen geheven die even hoog zijn als de eigen prijzen op de binnenmarkt. Zo worden boeren binnen en buiten de EG niet tegen elkaar uitgespeeld. Zo kunnen ook boeren elders, onder andere in de Derde Wereld en in Oost-Europa, kostendeckende prijzen ontvangen voor sociaal-ecologisch, dus duurzaam produceren. Naar het voorbeeld van het Max Havelaar koffiebeleid zal de band tussen producent en consument moeten worden verkort en belang van tussenschakels in de handel moeten worden verminderd.

De Groenen willen een nieuwe 'groene' GATT-ronde, waarin sociale en ecologische belangen sterker dan voorheen worden beschermd. Handel- en geldbelangen dienen afgeleiden te zijn van behoeften en voorzietingen van en voor mensen, in plaats van omgekeerd. Als de EG dankzij ecologische productiebeperking geen overschotten meer dumpst op de wereldmarkt, mag zij hetzelfde verlangen van haar partners in een nieuw te beginnen groen GATT-overleg. Er moet gestreefd worden naar regionalisatie van de veevoer- en voedselproductie: ook dat moet worden meegenomen in de nieuwe GATT-ronde.

De Groenen willen bruggen bouwen tussen producent en consument, stad en platteland, tussen de zogenaamde Eerste, Tweede en Derde Wereld. Dit kan nergens beter beginnen dan bij een sociale en ecologische landbouw en voedselvoorziening, de allervoornaamste behoefte en het allereerste recht van mensen en volken.

Voor boer en consument zal biologisch voedsel op termijn goedkoper worden dan industrieel geproduceerd, energie-intensief, milieuvervuilend voedsel, overeenkomstig de beginselen 'de vervuiler betaalt' en 'schoonhouden loont'.

NAAR EEN ECOLOGISCH BELASTINGSTELSEL

De Groenen pleiten sinds 1986 voor een fiscaal stelsel dat zich baseert op twee stevige fundamenten. Het ene heet *ecologisch draagvlak* en het andere *economische stabiliteit*. Op dit moment wordt de factor arbeid relatief hoog belast, waardoor bedrijven gedreven worden naar arbeidsbesparende investeringen: meer investering in machines, in automatisering en in robotisering tegenover minder investeringen in mensen en milieu. De vlucht naar lage-lonenlanden en de neiging minder te belonen hier te lande komen hieruit voort. Dit is een van de structurele oorzaken van onze toenemende werkloosheid. Tel hierbij op de energie-intensieve en grondstoffenvertrekende, dus milieu-aantastende wijze van produceren van onze industrie, die ook nog het directe gevolg is van de genoemde relatief dure arbeid en de relatief goedkope energie en grondstoffen. Het wordt duidelijk: *de belastingdruk moet verschuiven*. De aantasting van het milieu moet zwaarder belast worden en de inzet van menselijke arbeid moet minder belast worden. De verschuiving van druk moet met name effectief worden bij het gebruik van grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen en bij de inzet van eindige (lees: fossiele) energiebronnen. De ondernemer moet op deze manier geprikkeld worden energie -en grondstofzuiniger te produceren. Daarbij moet hij of zij aangezet worden verantwoordelijkheid te nemen voor de afval en de reststoffen die vrij komen bij de productie en het verbruik van het produktenarsenaal.

Een milieu-effect-rapportage door de producent per geproduceerd product is het sluitstuk van dit op duurzaamheid gerichte ondernemingsbeleid. Deze geschreven rapportage kan bij de bedrijfsboekhouding gevoegd worden en zal een rol moeten spelen bij het legaal op de markt brengen van producten. Zo wordt de ondernemer of de onderneming fiscaal en wettelijk verantwoordelijk gesteld voor de gehele levenscyclus van elk onderdeel van het produktenpakket.

Elke ondernemer maakt een simpel rekensommetje: wat kost het me en wat levert het me op? Een ecologisering van het fiscale stelsel kan ervoor zorgen dat het voor de ondernemer aantrekkelijk wordt meer mensen aan betaald werk te helpen, en onaantrekkelijk te veel energie te gebruiken of kwistig om te springen met grondstoffen.

Ook op directe heffingen kan 'ge-ecologiseerd' worden. Met name door de werkelijke (milieu/energie)kosten door te berekenen in de prijzen. Enerzijds doen ondernemers dat door hun werkelijke milieukosten door te berekenen in de marktprijzen, anderzijds kan de overheid het doen door accijnzen en BTW te heffen op milieubelastende producten en diensten. Deze heffingen moeten dan wel aantoonbaar voor milieudoelstellingen aangewend worden. Ook de consument en de overheid betalen zo mee aan de reële milieukosten en aan het herstel van natuur en milieu.

Prioriteit verdient het vliegverkeer: het verdrag van Chicago (waarin de fiscale vrijstelling van vliegtuigbrandstof is geregeld) moet herzien worden. BTW op tickets en accijnzen op kerosine helpt het sterk milieubelastende, uit de hand gelopen en onnatuurlijk goedkoop gehouden vliegverkeer in te dammen.

EEN BASISINKOMEN VOOR ELKE NEDERLANDER

Ons sociale zekerheidsstelsel is uit zijn voegen gegroeid en oncontroleerbaar geworden. Een onontwarbare knoop van regelingen, rechten, plichten, controles en boetes heeft zich gesponnen om die traditionele keus die ooit gemaakt is: zekerheid voor hen die afvallen of uitgestoten worden. Uitkeringsfraude is

gemeengoed geworden en oneigenlijk gebruik van voorzieningen is ingeburgerd. Een helse, peperdure uitkerings - en controle- bureaucratie is het gevolg.

De Groenen willen terug naar drie basisprincipes:

- * *sociale rechtvaardigheid,*
- * *individuele zelfstandigheid*
- * *eenvoud.*

Strategisch kiezen De Groenen voor een individueel basisinkomen voor elke Nederlander boven de 18 jaar, gekoppeld aan een individuele kinderbijslag tot het achttiende levensjaar. Het basisinkomen is een onvervreemdbaar inkomen dat iedere burger krijgt, ongeacht zijn feitelijke inkomsten uit arbeid of bezit, en dat het huidige uitkeringsstelsel geheel moet vervangen. De kosten voor de overheid van invoering van het basisinkomen zouden niet significant hoger hoeven te zijn dan die van het huidige sociale verzekeringsstelsel.

De voordelen van dit systeem zijn:

1. heldere sociale zekerheid zonder snuffelen en controles en straffen door overheidsinstanties;
2. het afschaffen van de uitkerings - en controlebureaucratie;
3. geen mogelijkheid tot fraude;
4. een bevrijding voor iedere Nederlander uit een achterhaald arbeidsethos (wie niet werkt...);
5. afschaffing van het verschijnsel 'werkloosheid': het wordt nu een vrije keuze helemaal niet te werken met weinig (basis)inkomen, deeltijd te werken met een flexibel inkomen (basisinkomen plus salaris), of voltiijd te werken met een goed inkomen (basisinkomen plus volledig salaris). Kiezen tussen vrije tijd of geld wordt nu een persoonlijke en vrije keuze.
6. een hervreiding van arbeid binnenshuis en buitenshuis wordt eenvoudiger te realiseren.

Mensen winnen op deze manier de vrijheid om naar eigen keuze bovenop het recht op basisinkomen een persoonlijk arbeidsinkomen te verdienen. Flexibilisering van de arbeidsmarkt is het gevolg. Werkgevers en werknemers winnen hierbij onderhandelingsruimte in loononderhandelingen. Uit de extra arbeidsinkomsten kan iedere werknemer individuele en variabele pakketten van verzekering afsluiten bij particuliere verzekeringsbedrijven.

De publieke financiering van dit systeem van basisinkomen wordt gevormd uit de besparing op de bureaucratie, uit (sociale) heffingen/premies (zoals thans ook gebeurt: omslagstelsel) en uit vrijgemaakte overheidsbudgetten bestemd voor sociale zekerheid (prioriteitsstelling overheidsuitgaven, bijvoorbeeld door te bezuinigen op militair apparaat). De hoogte van het basisinkomen wordt elk jaar berekend op basis van indexering van het bestaansminimum (het zogenaamde socio-vitale minimum). In de openbare discussie worden thans bedragen genoemd van 400 tot 1300 gulden per maand. Alleen in aanwijsbare gevallen van schuldloze uitstoting uit het arbeidsproces, of bewezen arbeidsongeschiktheid (lichamelijke of geestelijke gebreken) kunnen extra loonvervangende uitkeringen door de overheid worden uitgekeerd. Dit als zogenaamde 'vangnet-regelingen'. De Groenen wensen strategisch te kiezen voor dit basisinkomen, en staan open voor alle argumenten rond de financiering, de spin-offs en de hoogte van de regeling.

DE MENS ONTPLOOIT ZICH

Zowel in het onderwijs als gedurende de gemiddelde opvoeding, zowel in het programma-aanbod op radio en TV als bij berichtgeving in de bladen, overal is het duidelijk: we moeten aan bepaalde normen voldoen om te slagen in het leven. We moeten aantrekkelijk en slank zijn. We moeten jong, sexy en snel zijn. En dat alles vooral ook blijven. Welvarend moeten we ook zijn, genietend van luxe artikelen en lekkere drankjes. We moeten soepel kunnen babbelen en carrière maken, want materieel succes is de norm. Man zijn is daarbij beter dan vrouw zijn, wordt ook beter betaald, tenzij je een appetijtelijk stuk bent en op de cover van een blad mag.

Dit beeld van lichamelijke en materieel succes wordt vanuit het Westen over heel de wereld gezonden in TV-series, nieuwsuitzendingen, glimmende bladen, videoclips en films. De boodschap is simpel en hard: Gij Zult Verdienen En Consumeren. Gij Zult Er Lekker Uitzien. De grootste wens van de gemiddelde jongere in niet-westerse landen is dan ook: een auto, een huis, veel cosmetica en een televisie.

De Groenen zien menselijke ontplooiing als een ontworsteling aan deze opgelegde normering. Elk individu moet de ruimte krijgen zich te ontplooien. zich te ontwikkelen naar eien aard en in eien ritme. De kan-

Schiphol is een apart verhaal. De afspraak tussen de overheid en de directie is tot uitbreiding te komen zonder verdere aantoonbare aantasting van het milieu (het zogenaamde 'dubbelbesluit'). Deze afspraak is een onhaalbare kaart gebleken. Wanneer aan deze afspraak wordt gemorrel, door het achteraf versoepelen van normen en het verschuiven van milieudoelstellingen, dan vindt de overheid een vastberaden Groene fractie op haar weg. De uitbreiding van Schiphol is een utopie van grootheid en groei, speculerend op een aanzienlijke expansie van onze economie. De Groenen vinden dit droombeeld niet realistisch en nodigen de directie van Schiphol uit te ontwaken in de werkelijkheid van de ecologische consequenties. Wanneer je die consequenties serieus wilt bestrijden dan zul je zelfs het *huidige* vliegverkeer moeten gaan terugdringen, ondanks de economische schade die dit aanricht bij de vliegtuigmaatschappijen en de toeleverende bedrijven. Ter compensatie van dit afslanken kan het internationale treinverkeer toenemen om een uitdagende economische groeisector te worden.

ONZE GEZONDHEID

Op dit moment is onze gezondheidszorg grotendeels gebaseerd op een wet uit 1865, de Wet Uitoefening Geneeskunst. Met de invoering van die wet is vastgelegd dat alleen universitair opgeleide artsen patiënten mogen genezen. Sindsdien heeft de medische wetenschap het 'geneesmonopolie'. Natuurlijk heeft de reguliere, universitaire geneeskunde veel bereikt. Zo weten we nu veel meer over het menselijk lichaam dan een eeuw geleden. Maar de reguliere geneeskunde blijkt lang niet alles te kunnen oplossen. In feite beperkt zij zich tot het bestuderen en genezen van steeds kleinere deeltjes van de mens. Voor ieder orgaan is wel een aparte specialist en voor elk weefsel een eigen medicijn. Door deze *reductionistische methode* mist de reguliere arts het overzicht over de hele mens let hij of zij te weinig op onderlinge verbanden tussen organen en tussen lichaam en geest. Mensen met psychosomatische, chronische of gedragsgebonden ziekten moeten 'er mee leren leven', omdat voor de zieke mens als geheel nauwelijks een reguliere oplossing te vinden is. Een tweede nadeel van de reguliere geneeskunde is dat vaak alleen de symptomen van een ziekte behandeld worden, zonder de oorzaak aan te pakken of zelfs maar te vinden. Hierdoor zal de patiënt natuurlijk nooit echt genezen. Derde kritiekpunt van De Groenen op de reguliere geneeskunde is haar afhankelijkheid van de farmaceutische (chemische) industrie. Deze industrie produceert steeds nieuwe geneesmiddelen met veel bijwerkingen, zonder dat daar direct vraag naar is. Daardoor worden oudere (goedkopere) produkten van de markt gehaald en nieuwe (niet persé betere, maar wel duurdere) met veel reclame aan de artsen gesleten. De reguliere artsen worden bedolven onder *glossy* folders en sappige aanbiedingen als ze voortaan medicijn A van fabrikant X voorschrijven. De invloed van deze primair op winst gerichte farmaceutische bedrijven op onze gezondheidszorg is dus groot. Te groot. Een reclamestop en een restrictief toelatingsbeleid voor de Nederlandse markt voor nieuwe (overbodige) medicijnen dient (in)gevoerd te worden.

Naast de reguliere geneeskunde bestaan in Nederland sinds jaar en dag andere geneeswijzen, bijvoorbeeld homeopathie, kruidengeneeskunde of acupunctuur. Deze geneeswijzen hebben in plaats van de reguliere reductionistische visie meer een *holistische* manier van kijken: zij zien de mens als één geheel. De mens als geheel is ziek, niet alleen het orgaan of de cel. Bijkomende voordelen van deze geneeswijzen zijn de relatieve ongebondenheid aan de farmaceutische industrie en de goedkopere geneesmiddelen. Volgens de Wet Uitoefening Geneeskunst van 1865 mogen deze alternatieve genezers geen mensen genezen. Dat ze nu toch praktijk houden wordt getolereerd, onder andere omdat er een nieuwe wet voor de gezondheidszorg in voorbereiding is, de wet Beroepsuitoefening Individuele Geneeskunst (BIG). Deze wet gaat die uit 1865 vervangen. Met de invoering van deze nieuwe wet wordt het wettelijk mogelijk alternatieve genezers te erkennen. De Groenen zijn van mening dat de alternatieve geneeswijzen erkenning als genezende beroepsgroep zeker verdienen, met bijbehorende titelbescherming. Daarbij zullen aan de kwaliteit van de beroepsuitoefening eisen worden gesteld, bijvoorbeeld ten aanzien van de technische uitrusting van de praktijkruimte, de zorg voor een waarnemer bij afwezigheid, de intercollegiale toetsing en niet te vergeten de verplichte (bijs)choling. De toekomstige patiënt moet volgens De Groenen de mogelijkheid hebben zelf een al dan niet alternatieve hulpverlener te kiezen. Onze eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van ziekte en gezondheid wordt dus vergroot, terwijl de keuzevrijheid in ons gezondheidszorgsysteem toeneemt. Huidige *alternatieve geneeswijzen* kunnen door titelbescherming volwaardige *additieve geneeswijzen* worden. Erkende paramedische en alternatieve/additieve geneeswijzen behoren dan in de basisverzekering te worden opgenomen.

Het Nederlandse drugsbeleid verdient aparte vermelding. De Groenen pleiten ervoor dat Nederland in de Europese Unie voor wat betreft het drugsbeleid een beroep doet op het subsidiariteitsbeginsel. Dit houdt in dat Nederland zich het recht voorbehoudt om in tegenstelling tot buurlanden een liberaal drugsbeleid te voeren. Het doel op lange termijn is de legalisering van de handel in cannabisprodukten. Door de handel namelijk uit de criminele sfeer te halen wordt de markt doorzichtig en reguleerbaar en kan de kwaliteit van

migratiestromen bij de bron gaan aanpakken met gerichte acties en de vluchtelingen zelf binnen de kaders van onze mogelijkheden een zo humaan mogelijke opvang bieden...

NIEUWE POLITIEK

De Groenen vinden de sfeer in 'politiek Den Haag' niet zo lekker. Het lijkt te veel op stammenoorlogjes en riek te veel naar blinde belangenstrijd. Alles verpakt in een laagje grijs en omwolkte met moeilijk jargon en ambtenarentaal. Groene politiek is echter verbindingspolitiek. We willen niet koste wat het kost 'winnen' van onze partijpolitieke 'vijanden'. Niet voor niets komen wij met het initiatief voor een *Groen Platform in de Tweede Kamer*. Dwars door alle fractiedisciplines en partijbelangen heen willen wij volksvertegenwoordigers verenigen voor een leefbare aarde. We zitten immers met ons allen in hetzelfde schuitje en als we willen blijven varen zullen we aan boord moeten samenwerken. Juist nu, omdat de toestand van moederschip aarde schreeuwt om maatregelen. Het komt hierbij aan op de inzet van bewuste en positief ingestelde mensen.

Door de onderwerpen zelf centraal te stellen, en te kijken waar je het over eens bent, zonder partijbelangen voorop te zetten, is constructief overleg mogelijk. Dan hoeft er minder geuleuterd te worden en hebben de politici meer tijd om contact te houden met het leven, met andere mensen en met de natuur! Op dit moment creëren we op vele manieren schulden voor toekomstige generaties. Naast de milieuschuld die we opbouwen zijn we eveneens hard bezig een onbeheersbare overheidsschuld naar de toekomst door te schuiven. Daarom dient het financieringstekort met alle mogelijke middelen te worden teruggebracht. Ook hier geldt de regel: vitaal in de toekomst betekent afslanken nu.

Voor veel problemen zijn inventieve oplossingen te vinden als politici maar bereid zijn hun vooringenomenheid te laten varen. De huidige politiek in Den Haag, maar ook in Brussel of in andere politieke centra, kent echter weinig openheid, laat staan inventiviteit. Iedereen lijkt zich vast te klampen aan persoonlijke posities, aan partij- en deelbelangen en aan verouderde instituties. Op deze manier zijn moeilijke bruggen te bouwen. De Groenen willen werken aan een Kamer van oprechte mensen, die bereid zijn te luisteren en niet te beroerd zijn om hun hart en geweten laten spreken bij wat ze te zeggen hebben. Met dit type volksvertegenwoordiger zal blijken dat er niet voortdurend onnodige tegenstellingen hoeven te zijn.

OPEN ZETEL POLITIEK

In de politiek wordt de stem van velen die in de verdrukking raken niet gehoord. Wij Groenen willen daar iets aan doen. Via een Open Groene Zetel-politiek in de Kamer willen wij, wanneer daar aanleiding toe is, stem geven aan kinderen, vertegenwoordigers van bedreigde volkeren en culturen, aan sprekers/tolken voor bomen, planten en dieren. We willen op deze manier niet alleen ons eigen partij-standpunt naar voren brengen en verdedigen, maar ook een dienstverlenend vervoermiddel zijn voor geluiden, meningen en noodkreten van vele soorten van stemlozen.

De Groenen geloven daarbij dat de politiek niet de pretenties mag hebben alles te kunnen oplossen. Of iedereen te kunnen sturen. De politiek kan niet de hele samenleving beheersen. In de politieke discussies kan je het in eerste instantie dus beter hebben over de grote lijnen en later pas over uitwerkingen. Veel details kunnen worden overgelaten aan het zelforganiserend vermogen van de maatschappij, met name van de organisaties op lokaal en regionaal niveau. Een overheid moet niet vanuit het centrum het onmogelijke willen en alles willen regelen. Een samenleving is vol dynamiek en in voortdurende ontwikkeling naar een vaak onbekende toekomst. De overheid heeft voor de komende jaren de taak de sociaal-ecologische, fiscale en economische kaders voor een duurzame ontwikkeling te scheppen. Mensen kunnen dan heel goed hun eigen boontjes doppen en eigen verantwoordelijkheid nemen. De overheid moet slechts hard en doeltreffend gaan optreden, bestraffend of corrigerend, als individuen, groeperingen, bedrijven of organisaties die eigen verantwoordelijkheid ontlopen en het eigenbelang te sterk laten prevaleren.

sen moeten gelijk zijn. Op de arbeidsmarkt moeten dus vrouwen en mannen, maar ook andere groepen, gelijke kansen krijgen en ook gelijkelijk beloofd worden. Dit gebeurt niet en de wet zal hierin corrigerend moeten optreden. Het kostwinnersprincipe moet in dit kader worden afgeschaft. Ouderschapsverloven kunnen ruimer worden, voor beide geslachten. Het co-ouderschap bij scheiding zal erkend moeten worden als volwaardig opvoedsysteem. Kinderopvang wordt op ruime schaal ingevoerd, juist om moeders en vaders die opvoedende taken vervullen in het arbeidsproces te laten blijven bijdragen. Ouders krijgen zo een vrijere keuze tot het bepalen van de mate waarin ze in het arbeidsproces blijven participeren.

Reclame verdient aparte aandacht. De vaak agressieve, commerciële verleidingstechnieken die worden ingezet door een veelvoud van reclamebureaus leiden tot twee onprettige resultaten: rollen worden bevestigd en de massaconsumptie wordt opgezweept. Een samenleving gericht op duurzaamheid en op menselijke vrijheid toemt de reclamejongens in. Produktinformatie en voorlichting aan de consument zijn noodzakelijk, irrationele beeldvorming en consumptiegekte zijn onwenselijk.

Ook in het onderwijs dient meer op normerende beeldvorming en rolbevestiging gelet te worden, zowel in het gebruik van de taal als bij de inhoud van de leerprogramma's. De Groenen willen leerkrachten en opvoeders stimuleren ook immateriële waarden en milieubewustzijn over te dragen op de leerlingen, en de vrije ontplooiing van het individu centraal te stellen in het onderwijssysteem. Tegen de stroom in pleiten De Groenen dan ook voor schaalverkleining in het onderwijs.

Het bevorderen van de mogelijkheid tot sporten, als inspanning en ontspanning tegelijk, verdient hoge aandacht, juist omdat jong en oud hieraan zoveel vreugde beleven. Met weinig geld is hier vaak veel mogelijk.

De subsidieregelingen voor cultuur -en kunstuitingen dienen in onze ogen te verschuiven naar kleinschalige, niet-prestigieuze projecten. Daarbij is het aan te bevelen een betere verhouding te bewerkstelligen tussen het geld dat aan de strijdstok van de subsidiërende instantie blijft hangen, en het bedrag dat de te subsidiëren kunstenaar of het te financieren initiatief ontvangt.

VERVOER EN VERKEER

Een groeiende economie heeft een expanderende infrastructuur nodig. Als meer produkten de fabrieken uitkomen en verhandeld worden, dan zal er meer getransporteerd moeten worden. Als fabrieken en kantoren op volle toeren draaien, en als dat toerental steeds wordt opgeschroefd, dan zullen meer en meer mensen van de ene plaats naar de andere willen rijden of vliegen. Verkeer en vervoer hangen nauw samen met onze economische bedrijvigheid. Groeien we, dan breiden verkeer en vervoer zich uit. Kiezen we voor afslanken, dan zullen vervoer en verkeer mee moeten krimpen.

De huidige tendens in het verkeer en het vervoer is nog steeds expansie. De uitbreiding van het wegennet, de aanleg van tunnels, het bouwen van bruggen, het leggen van TGV-lijnen en de Betuwelijn hebben direct te maken met het economische groeiemodel.

De Groenen kiezen voor vitaliteit. Voor het afbouwen van onze groeifixatie en onze consumptieverslaving. Voor de weloverwogen afslanking dus. En daarmee kiezen De Groenen voor de beheersing van verkeers- en vervoersstromen. Daarbij pleiten De Groenen voor een vervoers-transitie, dat wil zeggen voor het geleidelijk loslaten van milieubelastende vervoermiddelen en het tegelijkertijd gefaseerd inzetten van milieuvriendelijke vervoermiddelen. De Betuwelijn kan dan vervangen worden door een *Just In Time* gestuurd bulktransportsysteem over water. Voor de TGV wordt dan geen nieuw spoor aangelegd dwars door het Groene Hart van Holland, maar hij rijdt met redelijke snelheid over bestaand spoor. De auto kan dan veelal vervangen worden door de fiets, met name bij ritten onder de tien kilometer. Het openbaar vervoer kan dan in de steden en op het platteland veel onnodige automobiliteit vervangen, mits de overheid de nodige condities scheidt.

De Groenen willen benadrukken dat het autoverkeer ons niet alleen persoonlijke status, vervoersvrijheid en mobiliteit heeft gebracht, maar ook vervuiling, lawaai, onveiligheid en agressief weggebruikersgedrag. We willen daarom voorstellen actieve maatregelen te nemen tegen *overmatig* autogebruik. We denken aan de vermindering van het particulier autobezit en autogebruik, aan autovrije en autoluwe binnensteden, aan snelheidsbeperkingen, aan autoloze zondagen en aan een rem op de aanleg van autowegen. We wijzen erop dat we hiermee de mensen niet de auto uit willen pesten of onnodig in hun bewegingsvrijheid willen belemmeren. Ons streven is ieder zo mobiel mogelijk te houden, en we willen daarom alle beperkende maatregelen (...zoals de genoemde autoluwe binnensteden...) vergezeld doen gaan van goed uitgewerkte *praktische* alternatieven (...zoals intensivering van openbaar vervoer, aanleg fietspaden naar centrum, en parkeergelegenheid-plus-betaalbaar-fietsverhuur langs de stadsrand...).

Het is in onze ogen mogelijk met z'n allen voldoende mobiel te blijven en toch de natuur te ontzien. De eigen verantwoordelijkheid van ieder is daarbij van levensbelang.

de produkten worden gecontroleerd. De volksgezondheid willen wij bovendien beschermen door goede openbare voorlichting over de sociale, psychologische en medische consequenties van het gebruik van (hard)drugs, door beperkingen op en eisen aan de reclame voor alcohol en tabak, en door het heffen van extra accijns op aantoonbaar schadelijke produkten. Tenslotte pleiten we voor een wettelijk verplichte waarschuwing voor de schadelijke gevolgen van consumptie op de verpakking van *alle* genotmiddelen.

SAMENWERKING VOOR EEN DUURZAME AARDE

Nederland is net als alle andere landen van de wereld een land in ontwikkeling, dus een 'ontwikkelingsland'. Overal ter wereld zal immers een ontwikkeling naar een duurzame samenleving moeten plaatsvinden. Zowel hier, in het 'rijke' noorden als elders, in het 'arme' zuiden.

We hebben maar één aarde en de ruimte op aarde is beperkt. De milieugebruiksruimte die er voor mensen is zullen we evenwichtig moeten verdelen om voor iedereen op aarde een menswaardige ontwikkeling mogelijk te maken. Wij in het westen nemen economisch en ecologisch teveel ruimte in beslag. We zullen wat bescheidener moeten worden en anderen ook ruimte gunnen.

Stel dat alle Chinezen er net zo'n levensstijl op na zouden gaan houden als wij, razende westerlingen. Iedere Chinees zijn eigen autootje, een jaarlijkse vliegreis, volautomatische wasmachine... Een miljard vervuulende bewegingen erbij. De aarde zou binnen de kortste keren in elkaar zakken van uitputting. Maar ja, welk recht hebben wij wel en de Chinezen niet...

We moeten ons zelf dus een spiegel voorhouden. En dan stoppen met de export van onze groei-ideologie en de mythe van de onbegrensde materiële mogelijkheden. Wij kunnen zelf het voortouw nemen en de koers bijstellen.

Samenwerking en herverdeling, gericht op een duurzame aarde, dat zijn de sleutelwoorden voor internationale groene politiek. De Groenen werken samen met andere groene partijen in de Europese Groene Federatie om te zorgen voor een internationale politiek die sociale en ecologische waarden centraal stelt. Over de gehele aardbol is een groene beweging in opkomst met het gemeenschappelijke motto: *Think globally, act locally* (Denk Mondiaal, Handel Lokaal).

Een hevige bedreiging voor het leven op aarde is de ontembaar groeiende bevolkingsomvang. Een probleem van arme landen, zegt men vaak. De Groenen willen erop wijzen dat ook de Nederlandse bevolking groeit en dus ook, zij het bescheiden, bijdraagt aan de overbevolking op aarde. Daarbij moet bedacht worden dat een gemiddelde Nederlander met al zijn materialistische wensen en verlangens veel meer afbreuk doet aan de leefbaarheid op aarde dan de gemiddelde niet-Europeaan.

De kinderbijslag in Nederland dient in dit licht voor het tweede en volgende kind progressief te dalen; voor het eerste kind mag de kinderbijslag echter wel wat worden verhoogd.

De Groenen zijn voor het verhogen van gerichte ontwikkelingssteun en voor het kwijtschelden van de schulden van de armste landen onder voorwaarden voor duurzame ontwikkeling. Steun moet echter terecht komen bij de mensen zelf, en niet in handen komen van corrupte politici en goed verdienende ontwikkelingsmanagers. Ontwikkelingssamenwerking mag geen neo-kolonialistische trekken verlenen en de economische verschillen in de landen zelf alleen maar vergroten. Samen met de plaatselijke bevolking en de NGO's (Niet-Gouvernementele Organisaties) kunnen ontwikkelingsplannen gemaakt worden die de welvaart vergroten maar tegelijkertijd natuur en milieu niet schaden. Ontwikkelingshulp zal hierbij op een realistisch niveau gebracht moeten worden, zodat er binnen maximaal 50 jaar mondiaal van een gelijke verdeling van de beperkte milieugebruiksruimte sprake is.

In verband met groeiende vluchtelingenstromen roept men thans dat Nederland vol is. Volgens De Groenen kan je die 'volheid' relativeren. Onze manier van leven heeft er veel mee te maken. Als we doorgaan met het leven dat we thans leven dan barsten we ecologisch gezien ongetwijfeld uit onze voegen. Als wij ons consumptieniveau daarentegen terugschroeven, dan scheidt dat ruimte, ook voor de opvang van vluchtelingen uit oorlogsgebieden of onmenselijke dictaturen. Menselijkerwijs dienen alle grenzen open te staan voor iedereen. Dit is voor de komende jaren echter een onhaalbare kaart. De huidige verhoudingen in de wereld maken dat onmogelijk. Ze zijn, mede door onze eigen invloed in het verleden, ernstig scheefgegroeid. Dit gegeven is een last die we mee te dragen hebben. Om *ecologische* en *sociale* redenen moeten we daarom een terughoudend toelatingsbeleid voeren, terwijl we tegelijkertijd alles in het werk moeten stellen om die verhoudingen met de bovengenoemde steun weer in evenwicht te brengen. Dit houdt in dat we voor de komende jaren een scheiding durven te maken tussen hen die hier uit pure nood heen vluchten, en hen die hier komen om welvaart op te bouwen. Voor economische vluchtelingen en vluchtelingen uit veilige landen kan hier voorlopig geen langdurige plaats zijn.

Financieel en economisch heeft Nederland in ieder geval nog voldoende ruimte. Wij behoren tot de rijkste landen van de wereld en hebben werkelijk iets weg te geven. Laten we dus het probleem van de groeiende

DIERENPLEZIER

Het leven van een dier stelt niet veel voor. Tenminste, zo lijkt het als we een kijkje nemen in de stallen van de bio-industrie of de pelsdierfarms. De dieren hebben daar slechts een economisch nut. Altijd in kleine hokjes, nooit daglicht, afgeknipte staarten en snavels, veel antibiotica, nooit vers voer. En dat alles alleen voor onze dagelijkse portie vlees, onze kleding en vooral voor ons Nederlands exportsaldo.

Hiermee in contrast staat de liefdevolle verzorging van onze huisdieren. Wie speelt er niet graag met van die leuke, jonge katjes en wie is er niet ontroerd bij het zien van een nest jonge hondjes? Wij houden zielsveel van onze trouwe viervoeters, we investeren in een raskat of een rashond en als onze huisgenoten ziek zijn, gaan ze net als wij naar de dokter. De zorg voor dieren beperkt zich echter maar al te vaak tot onze huisdieren en zelfs die beesten moeten het nog regelmatig ontgelden, bijvoorbeeld als het baasje ineens op vakantie wil. Of allergisch voor het dier blijkt te zijn.

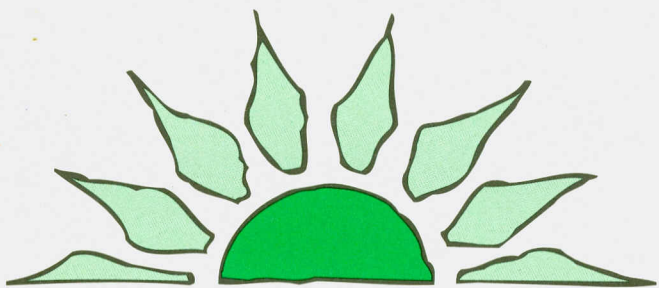
De Groenen vinden, kortom, dat de mens slecht voor dieren zorgt. Wij zijn van mening dat ieder levend wezen gerespecteerd en liefdevol behandeld dient te worden. Ook de dieren waarvan wij het vlees eten of waarvan wij onze schoenen maken. Natuurlijk hebben dierlijke produkten economisch nut, maar daarom hoeven dieren nog niet mishandeld te worden! Dieren hebben rechten, net als mensen! In dit licht bezien kunnen we alleen maar onze afschuw uitspreken over dierproeven en de genetische manipulatie van dieren. Ook het gebruik van oormerken in de rundveehouderij moet uit overwegingen van dierenliefde zo spoedig mogelijk verboden worden.

In ons land moeten zelfs tijdelijke gasten onder de dieren vrezen voor hun leven. Onze gevederde vrienden die als onderbreking van hun trek even neerstrijken in onze natuurgebieden worden bedreigd door boeren die zeggen dat de vogels hun land beschadigen. Of door jagers die op hun vrije zaterdagmiddag voor hun plezier erop los knallen. Onder het mom van wildbeheer moeten ze heel wat rondwikkende medeschepselen het leven laten. Wij vinden dit niet aanvaardbaar en zijn derhalve van mening dat het grootste deel van de plezier-jacht verboden kan worden.

Ook tropische dieren zijn regelmatig doelwit van handelaars, stropers of speculanten. De handelswaarde van olifantenslagtanden en neushoornhoorns is kennelijk groter dan het ontzag voor die machtige, unieke levende dieren. In dertig jaar hebben we talloze diersoorten weten uit te roeien die al miljoenen jaren bestaan! Zo werkt dat niet bij De Groenen. Vrije dieren moeten vrije dieren blijven. Tropische dieren horen in de natuur van de tropen thuis.

STEM GROENEN

DE GROENEN

DE UITGANGSPUNTEN VAN

DE GROENE 10

ECOLOGISCHE POLITIEK

1. ECOLOGISCHE SOLIDARITEIT

Globaal, mondiaal, derhalve grensoverschrijdend denken staat bij De Groenen centraal. We gaan er van uit dat ketens van relaties het leven op aarde kenmerken ("alles hangt met alles samen"). We bedrijven actieve politiek vanuit deze visie, in respectvolle verbondenheid met al het leven op de aarde en met andere, moderne en traditionele menselijke culturen. Ons streven richt zich op een duurzaam samenleven. We sluiten ons aan bij de internationale wapenkreet van de groene en ecologische beweging: Denk Mondiaal, Handel Lokaal.

2. BALANS TUSSEN ECOLOGISCHE EN ECONOMISCHE WAARDEN

Herstel van evenwicht in de westerse samenleving is noodzakelijk. De economische expansie is eenzijdig doorgeslagen, ten koste van andere waarden als ecologie, cultuur en menselijke lotsverbondenheid. Aan een omslag van de samenleving in de richting van duurzaamheid is niet te ontkomen. We pleiten in dit licht voor een andere economische ordening, waarin ruimte is voor kleinschalige productie en dienstverlening ("small is beautiful"), waarin op energie bespaard wordt, waarin zo min mogelijk afval geproduceerd wordt en waarin vervuiling en aantasting van natuur en milieu minimaal is. Daarom groen licht voor een ecologisch-innovatieve bedrijfsvoering en voor onderzoek en ontwikkeling gericht op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Daarom ook ecologisering van het fiscale bestel, gemikt op een zwaardere druk op grondstoffen en fossiele energiebronnen en een lichtere druk op de factor arbeid.

politieke debat en in de openbare informatievoorziening (radio & TV). Het leven kan leuk en zinvol zijn, zelfs als je minder consumeert. Kwaliteit gaat ook op dit terrein boven kwantiteit.

6. STRENGE MILIEUWETGEVING

De overheid zit ons achter de broek als het gaat om belasting-ontduiking of economische misdadigheid, maar op het gebied van de handhaving van milieuwetgeving is ze traag en krachteloos. Een Milieu Inlichtingen en Opsporings Dienst (M.I.O.D.) kan als groene peper werken. De nieuwe Wet Milieubeheer is een eerste, goede stap in de richting van integraal en consequent milieubeleid in dit land. Wij willen dat de volgende stappen snel worden gezet, zowel op het gebied van nieuwe wetgeving als op het terrein van het opsporings- en vervolgingsbeleid.

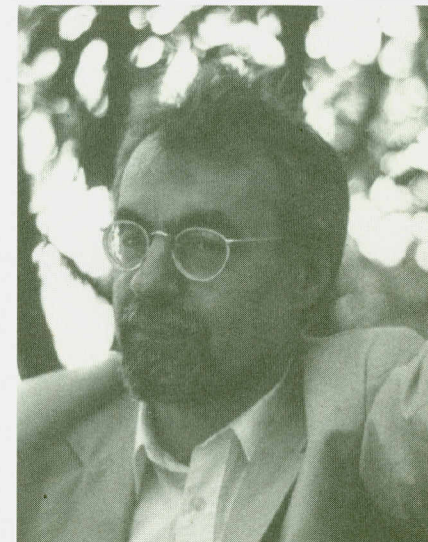
7. CRIMINALITEITSBESTRIJDING

Veiligheid op straat is een brandend onderwerp geworden. Fatsoensnormen zijn vervaagd en hulp voor een ander in nood is uit de mode. Dit maakt onze samenleving niet plezieriger. De Groenen sluiten zich aan bij de toenemende tendens de bestrijding van (kleine) criminaliteit te intensiveren en normvervaging te beantwoorden met een glashelder beroep op menselijke waarden en normen.

8. STEM AAN DE STEMLOZEN

In onze democratische politiek krijgen alleen officieel stemgerechtigden toegang tot de stemlokalen en het openbare

Roel van Duijn
lijstduwer

Groen, en dus rechtvaardig, dat zou de politiek van Nederland moeten zijn. Want het milieu holt nog steeds achteruit, terwijl ook de tegenstelling tussen rijk en arm groeit. Er zijn grote veranderingen nodig, zoals een weloverwogen economie, die op het gebied van vliegtuigen, auto's, chemische industrie aan inkrimpen toe is. Om het milieu te redden. Daarnaast ruime ont-plooiing van de schone alternatieven, zoals het openbaar vervoer en de biologische landbouw. De Groenen zijn nodig, ook om de strijd aan te binden met de werkloosheid en het opkomend fascisme!

Kirsten Kuipers
studente Geschiedenis,
voorzitter De Groenen

Voor consequente groene politiek is moed nodig. De moed om te veranderen. Waar anderen verzinken in een cynisch doemdenken of zich verliezen in schijnoplossingen, blijven De Groenen met beide benen op de grond staan. Onze milieuschuld hoort niet op het bord van de toekomstige generaties. Wij Groenen willen nu verant-

3. ECOLOGISCH VRIJHEIDSBEGINSEL

In principe heeft elk levend wezen op aarde het recht op onbelemmerde groei en ontwikkeling, en op onbelemmerde of ongecensureerde uitdrukking van de eigen identiteit. Waar dit soort vrijheden op elkaar botsen is afweging van belangen noodzakelijk. De mens en met name de westerse mens, moet in dit licht ophouden zijn eigen welvaart dwangmatig op te schroeven, terwijl grote delen van het leven op aarde hierdoor bedreigd worden in hun voortbestaan. Vrijwillige of gedwongen menselijke zelfbeperking is onvermijdelijk geworden.

4. MENSELIJKE ZELFSTANDIGHEID

Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen leven vinden we voor de mens van grote waarde. Daaraan kan de samenleving ondersteuning geven. Collectieve voorzieningen hebben in onze ogen tot doel voor alle burgers middelen toegankelijk te maken die leiden tot menselijke zelfredzaamheid. Dus geen almachtige staat die alles verzorgt en toedekt, maar een collectieve garantie van basisvoorzieningen en een vangnet voor hen die dreigen uit de boot te vallen. De rest is eigen verantwoordelijkheid.

5. NIET-MATERIELE WAARDEN

Spiritualiteit is een beladen begrip. Toch menen we dat aan waarden die verder reiken dan materieel bezit en zintuiglijk amusement aandacht moet worden geschonken. Ook in het

debat. Vele mensen, dieren, bomen, planten, volkeren of gemeenschappen missen dit recht en kunnen zich niet verdedigen. Zowel in Nederland als elders. Zij dreigen daarmee verdrukt of vernietigd te worden of uit te sterven. De Groenen willen de stem van deze stemlozen laten klinken, in onze vergaderzalen en daarbuiten.

9. PREVENTIEF BELEID

De Groenen staan voor probleemoplossend denken en preventief handelen. In de gezondheidszorg, maar ook daarbuiten, wordt teveel een "end-of-the-pipeline-aanpak" gepraktiseerd: pas in actie komen als de pijn manifest is geworden. De Groenen willen bij de bron in actie komen: een preventieve gezondheidszorg, een ecologisch verantwoorde landbouw, vermindering van junkfood en vermeerdering van gezonde voeding, een energiebeleid gericht op duurzaamheid en spaarzaamheid in het gebruik van grondstoffen. Alles onder het motto: voorkomen is beter dan genezen.

10. LEVEN, LEREN, WONEN EN WERKEN OP MENSELIJKE MAAT

Leefbare steden en een duurzaam platteland is onze politieke inzet. De menselijke maat staat centraal. Kleinere, overzichtelijke eenheden zijn beter dan centralistische en anonieme bestuurskolossen. Dit geldt voor woonvormen, het onderwijs, voor het openbare bestuur en de non-profit sector, maar ook voor organisaties in het bedrijfsleven. Kleine, wendbare, zichzelf besturende organisaties hebben wat ons betreft de toekomst en het groene licht.

woordelijkheid nemen en problemen bij de wortel aanpakken. Dat vereist lef, optimisme en een onvoorwaardelijke inzet. En daarvoor zit je goed bij De Groenen!

Ron van Wonderen
en Jan van der Meer
de campagnecoördinatoren

'In deze campagne worden de positieve aspecten van ecologische politiek benadrukt. Frisse lucht, mooie natuur en een mensvriendelijke maatschappij. Groene politiek betekent vooruitgang voor iedereen en hoeft niet links of rechts te zijn. De toekomst gaat immers voorbij links en rechts!'

JA, DIT PROGRAMMA WIL IK STEUNEN!

U kent nu ons programma, en u weet waar we voor staan. De keuze is thans aan u. Geef ook een stem aan de natuur. Laat de ecologie zwaar wegen, vragen we u, en stem De Groenen. Geef onze jonge en enthousiaste partij de kans een nieuwe wending aan de politiek te geven. Laat onze fractie in de kamer de waakhond zijn van groene waarden. Met onderstaande bon krijgt u extra informatie of kunt u zich als lid of begunstiger opgeven.

- Ik wil lid worden! (minimaal fl. 50,- per jaar, fl. 30,- voor kleine inkomens).
- Ik wil De Groenen een financieel prikkeltje geven, en maak als gift/donatie fl. .... over op giro 306434, t.n.v. De Groenen, Amsterdam.
- Ik wil graag voor fl. 15,- een proefabonnement op GRAS, het Groene lijfblad.

Naam:

Adres:

Plaats:

Tel.

fax

Ik stuur dit strookje naar De Groenen, Postbus 3244, 1001 AA Amsterdam

Vormgeving en druk: TGO Uden

STEM GROEN